

GEHEIM

16400b/P/67

R III - 3

19 december 1967

~~BB~~
9

Land:

Italië

Onderwerp:

Italië en de NAVO.

Referenties:

**Datum van
waarneming:**

Eerste helft december 1967

Bron:

Betrouwbaar met goede kontakten in politieke kringen in Italië.

Opmerkingen:

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor gebruik ten Departemente.

Bijlagen:

**Mede
Verzonden aan:**

De Minister van Buitenlandse Zaken

Zijner Excellentie
de Minister-President
Plein 1813, no. 4
's-GRAVENHAGE.

Italië

ITALIE EN DE NAVO.I. Het standpunt van de regering.

Het officiële standpunt van de regering is in de laatste tijd herhaaldelijk tot uitdrukking gebracht door MORO en door SARAGAT o.a. tijdens diens bezoek aan Washington. Italië houdt beslist aan de NAVO vast. Het acht de vriendschap met de Verenigde Staten een wezenlijk element in de buitenlandse betrekkingen van Italië. Sedert de actie, die de communisten in augustus j.l. tegen de NAVO inzetten, en in wijder verband na de crisis in het Midden-Oosten, beklemtoont de regering deze houding zelfs sterker dan ooit tevoren. Daarbij speelt een rol dat RUMOR, de leider van de christen-democraten, zich altijd voor de NAVO heeft uitgesproken en dit standpunt, als het standpunt van de Democrazia Cristiana (D.C.), tegenover MORO steeds sterker naar voren heeft gebracht. Men dient echter steeds te bedenken dat men in Italië, RUMOR zowel als de socialisten, de NAVO ook wil zien als een instrument voor ontspanning, ontmoeting en vrede tussen de volkeren. In die zin liet RUMOR zich ook uit op de onlangs gehouden vergadering van de Europese Unie van Christen-Democraten te Eichholz bij Bonn, die aan de NAVO gewijd was. Omdat de Italiaanse regering, mede onder invloed van de socialisten, bij de formulering van het doel van de atlantische samenwerking ook de nadruk legt op het vredesperspectief en de samenwerking van de volkeren, ligt een visie als die van HARMEL haar na aan het hart. Daarom ook heeft FANFANI in de laatste maanden herhaaldelijk hierover contact gehad met HARMEL. Gezien echter de betekenis, die de NAVO heeft voor de veiligheidspolitiek (met name in de Middellandse Zee), in de geest van SARAGAT en de christen-democraten, heeft de Italiaanse regering niettemin enige reserve ten aanzien van de plannen van HARMEL.

Er bestaan sterk verschillende opvattingen t.a.v.

GEHEIM

de NAVO onder de ministers. ANDREOTTI - de vroegere minister van defensie, TAVIANI - de minister van binnenlandse zaken, ook NENNI (vice-premier), SCAGLIA - de minister voor de betrekkingen met het parlement - zijn voorstanders van de NAVO. Ook de socialistische minister van defensie TREMELLONI mag hiertoe worden gerekend, omdat hij voortkomt uit de groep SARAGAT, zelf een voorstander van de NAVO. De positie van FANFANI, evenals die van zijn vriend, de staatssecretaris MALFATTI, is daarentegen "ge-
nuanceerd": hij is zeker voor het behoud van de NAVO, maar legt de nadruk op de vrede-staak, de ontspanning, de ontmoeting tussen Oost en West. Hij staat dicht bij de lijn van kringen in het Vaticaan die de samenwerking op VN-niveau belangrijker vinden. Nog meer genuanceerd is de katholieke links-politicus DONAT-CATTIN - staatssecretaris voor staatsdeelneming het bedrijfsleven - die de NAVO praktisch uit de tijd acht. Op het buitenlandse beleid is zijn invloed echter nihil.

MORO's standpunt is veel positiever dan dat van FANFANI, maar hij interesseert zich niet te zeer voor buitenlands politieke vraagstukken. Zijn buitenlandse politieke lijn wordt bepaald door RUMOR en door SARAGAT, wel de meest consequente NAVO-aanhangers.

De waardering voor DE GAULLE is allesbehalve groeiende. Het artikel van generaal AILLERET *) heeft in Italië groot opzien verwekt, omdat daarin de risico's verbonden aan de gaullistische politiek, duidelijk zichtbaar werden. Ook de Italiaans-Franse competitie in de Middellandse Zee en in Afrika speelt een rol. Regering en oppositie volgen hier geheel dezelfde lijn.

Tegenover Oost-Europa voert Italië een elastische politiek maar alleen op het economische en culturele, niet op het politieke vlak.

De ontwikkeling in de Middellandse Zee, in Griekenland, Turkije en op Cyprus volgt men in Italië/sinds de crisis in het Midden-Oosten met de grootste zorg. Dit

GEHEIM

wordt door de buitenlandse expert van de christen-democratische fractie, Mario PEDINI, lid van het Europese Parlement, met grote nadruk bevestigd. Ook de Italiaanse pers laat dit herhaaldelijk merken: men geeft er zich rekenschap van dat Israel en Italië de enige democratische landen in dit gebied zijn; dat de Engelsen en de Fransen zich uit dit gebied terug trekken, en dat Italië geheel en al afhangt van de Amerikanen, omdat Italië zelf geen voldoende maritieme bescherming heeft tegenover de Russische penetratie in de Middellandse Zee. Men onderkent het gevaar van deze sterkere penetratie en de regering streeft dan ook naar een sterkere defensie-politiek binnen de NAVO ten aanzien van het Middellandse Zee-gebied. Er wordt vooral gewezen op de noodzaak de Italiaanse vloot sterker te maken om niet helemaal van de Amerikanen afhankelijk te moeten zijn. Men staat sceptisch tegenover de franse bereidheid de algerijnse vlootbasis, Mersch el Kebir, over te dragen.

II. Standpunten binnen de politieke partijen.

A. De NAVO vormde bij de voorbereiding van het congres van de D.C., eind november j.l. in Milaan gehouden, geen politiek punt, omdat bij een dergelijke gelegenheid de buitenlandse vraagstukken meestal op de achtergrond treden. Voor het eerst echter heeft RUMOR in zijn rapport voor het congres een geheel hoofdstuk aan de buitenlandse politiek gewijd. Hij laat daarin geen enkele twijfel opkomen aan de noodzaak van een atlantische samenwerking. Hij stelde deze kwestie zo algemeen onpolemisch en positief, dat er geen aanknopingspunt voor een discussie gevonden kon worden door eventuele critici van de linker vleugel. Het was op het congres te Milaan wel bekend dat de linker vleugel in de D.C. - "Base" (ca. 24%) voor een deel niet erg enthousiast is over de NAVO, maar dit kwam niet naar voren. Sterker speelde de kwestie Vietnam waarover in de linker vleugel algemeen anders dan in Amerikaanse zin gedacht wordt. Ook dit had op het congres echter

GEHEIM

geen grote consequenties. ANDREOTTI, een rechts politicus, herinnerde in een handige rhetorische manoeuvre de 3.000 toehoorders en de televisiekijkers er aan dat Amerikaanse gezinnen momenteel hun zonen in Vietnam offeren - zoals zij dit voor Italië in 1945 hadden gedaan: een donderend applaus van het/gehele congres volgde. Het is ook niet zonder enige betekenis dat RUMOR, zo kort na zijn bezoek aan Washington, de secretaris van HUMPHREY, Mr. RILEY, naar Milaan had uitgenodigd, om aan het congres deel te nemen.

Bij RUMOR vormt de atlantische samenwerking zonder twijfel het hoofdaccent. Dit blijkt o.a. ook uit de felheid waarmee hij in zijn rapport van Milaan iedere "dialoog" met de communisten heeft verworpen - iets wat door zijn vriend en medewerker, één van de twee plaatsvervangende secretarissen-generaal van de partij, PICCOLI, in Milaan ook nog eens werd onderstreept. Deze mening wordt ook gedeeld door zijn twee buitenlandse medewerkers, BERNASSOLA en TALENTINO. Bij de laatste is echter door zijn binding aan poolse exil-democraten wel een zekere verzwakking van het atlantische concept op te merken.

Na het congres van Milaan is de positie van RUMOR zo sterk dat hij grote invloed op FANFANI, MORO en het regeringsbeleid kan uitoefenen.

In de politieke structuur van Italië is zijn positie machtiger dan MORO. Juist omdat hij deze sterke positie bezit, is minder waarschijnlijk dat hij na de verkiezingen minister-president wordt.

B. Bij de socialisten staan NENNI en zijn vrienden TREMELLONI -Minister van Defensie-, CARIGLIA -kamerlid- en vooral president SARAGAT, alsmede TANASSI -tweede partijsecretaris- duidelijk positief t.o.v. de NAVO. NENNI is van mening, dat de NAVO voorlopig de enige garantie vormt tegenover het communistische blok. De andere partijsecretaris, de MARTINO, en vooral de groep van Riccardo LOMBARDI staan verder links met ideeën van een herziening

van de NAVO tot afschaffing van de militaire blokken toe. Het is niet na te gaan hoe groot deze groep is, maar zij heeft een zekere stem in de partij. De partij van haar kant zal haar lijn hierdoor niet wijzigen. Ze moet alleen iets voorzichtiger manoeuvreren.

In de discussie om de NAVO, die in augustus j.l. door de communisten werd uitgelokt, verklaarde de partijleiding zich dan ook duidelijk voor de NAVO, hoewel de MARTINO wat gereserveerder sprak.

C. De communistische partij kant zich natuurlijk tegen de NAVO. De communisten begonnen in augustus j.l. een felle campagne tegen de NAVO, gericht vooral tegen de socialisten en met het doel de linkse katholieken naar zich toe te halen. Deze manoeuvre is niet gelukt. De socialisten hebben niet meegedaan en zich verrassend fel, ook door hun sprekers op de socialistische internationale, hiertegen uitgesproken. De socialisten verklaarden in deze polemiek zelfs dat de Italiaanse communisten op de communistische conferentie van KARLOVY VARY (Karlsbad) -begin 1967- de opdracht gekregen hadden om als eersten de strijd tegen de NAVO in West-Europa te beginnen.

Het argument, dat de communisten gebruiken naast alle bekende parolen, is dat de veiligheid en de economische vooruitgang van Italië in het Middellandse Zeegebied van Italië een neutrale politiek verlangt. De communisten kunnen geen druk op de regering uitoefenen. Hun enige kans is samenwerking te zoeken met de socialisten en te penetreren bij de linkse katholieken, hetgeen niet is gelukt.

Er is op het ogenblik geen sprake van een werkelijke "samenwerking" tussen communisten en socialisten op nationaal vlak, - alleen in de vakbeweging en in enkele gemeentebesturen. Ook tussen communisten en progressieve katholieken bestaat geen samenwerking, of deze is van geringe politieke betekenis (bijv. zuiver plaatselijk, of religieuze en culturele discussie).

III. De publieke opinie en de NAVO.

Slechts in de communistische pers - Unità en Paese Sera is sprake van een negatieve houding ten opzichte van de NAVO. Kritiek is wel te bespeuren in de linkse katholieke bladen als "Testimonianza" en "Politica", die hoofdzakelijk geïnspireerd zijn door mensen rond LA PIRA. Het zijn sterk religieus gerichte pacifistische groepen die slechts een zeer beperkte politieke invloed hebben in de D.C. zelf. LA PIRA heeft op het ogenblik zo goed als geen invloed meer in de D.C. Wel nemen enkele personen van de linkse stroming in de D.C., de groep die de naam "Base" draagt, en op het congres van de partij te Milaan 24% van de stemmen van de gedelegeerden kreeg, enkele van deze ideeën over. Men kan echter niet de gehele stroming "Base" hiermede identificeren.

Er is slechts een tendens vast te stellen in bepaalde kranten, die aan economische en culturele relaties met Oost-Europa een sterk accent geven, bijv. het blad van de overleden Enrico MATTEI (ENI), "Il Giorno", een dagblad, dat een opening naar Oost-Europa voorstaat, en in deze oriëntering ook een zekere verzwakking van de NAVO suggereert. Dit blad wijst er ook op, dat Italië hard zal moeten werken, omdat anders de Bondsrepubliek in Oost-Europa de markt gaat beheersen.

-----
*) Défense "dirigée" ou Défense "tous azimuts" in "Revue de Défense Nationale", decembre 1967.